โกฐเชียง

ชื่ออื่น ๆ กุยบ้วย กุยเหว่ย guiwei

ชื่ออังกฤษ Angelicae Sinensis Radix, Chinese Angelica, Lovage, Tang Kuei

ชื่อวิทยาศาสตร์ *Angelica sinensis* (Oliv.) Diels

วงศ์ APIACEAE (UMBELLIFERAE)

ถิ่นกำเนิดและการกระจายพันธุ์ พืชพื้นเมืองของสาธารณรัฐประชาชนจีน

ส่วนที่ใช้ รากแห้ง

สารสำคัญ น้ำมันหอมระเหย (0.4-0.7%) ซึ่งมีสารหลักคือ (*Z*)-ligustilide 45-65 %, และมีสาร n-bytylidene pthalide เป็นสารที่ทำให้โกฐเชียงมีกลิ่นหอมเฉพาะ

กลิ่น และรส รากมีกลิ่นหอมแรง รสหวาน เผ็ดฉุน และขมเล็กน้อย

การใช้ตามภูมิปัญญา ภูมิปัญญาไทยใช้แก้ไข้ แก้สะอึก แก้เสียดแทง โกฐเชียงถือเป็นหนึ่งในพิกัดโกฐทั้ง 5, โกฐทั้ง 7 และโกฐทั้ง 9 ภูมิปัญญาจีนใช้ในภาวะขาดน้ำ lumbago ประจำเดือนผิดปกติ ภาวะขาดประจำเดือน เช่น อาการร้อนวูบวาบ และความผิดปกติของเส้นประสาท แก้หวัด แก้ท้องอืด ท้องเฟ้อ ตกมูกเลือด

การศึกษาทางเภสัชวิทยา

ฤทธิ์ต่อการบีบตัวของกล้ามเนื้อเรียบ สารสกัดน้ำมีฤทธิ์กระตุ้นการบีบตัวของกล้ามเนื้อกระเพาะปัสสาวะ ลำไส้และมดลูกของสุนัข สารสกัดน้ำหรือสารสกัดแอลกอฮอล์ 95% ฤทธิ์กระตุ้นการบีบตัวของกล้ามเนื้อเรียบของมดลูกของแมว หนู และกระต่าย

ฤทธิ์ปกป้องตับ สารสกัดน้ำมีฤทธิ์ปกป้องตับ ซึ่งสารสำคัญคือสาร polysaccharides และสาร ferulic acid มีฤทธิ์ปกป้องตับอักเสบที่เกิดจากอนุมูลอิสระของออกซิเจน

ฤทธิ์ปกป้องสมองและไขสันหลัง สาร Z-ligustilide มีฤทธิ์ปกป้องสมองหนู ที่ทำให้เกิดสภาวะขาดเลือดไปเลี้ยง และสาร polysaccharides มีฤทธิ์ปกป้องเซลล์ไขสันหลังที่ถูกทำลายด้วยสาร cyclophosphamide

ฤทธิ์ต่อหลอดเลือดและหัวใจ สารสกัดน้ำมีฤทธิ์เพิ่มการไหลเวียนของเลือดในสุนัข สารสกัดน้ำและแอลกอฮอล์ มีฤทธิ์ทำให้การเต้นของหัวใจปกติในสัตว์ทดลอง

ฤทธิ์ป้องกันการแข็งตัวของเลือด สารสกัดน้ำ และสาร ferulic acid มีฤทธิ์ยับยั้งการเกาะกลุ่มของเกล็ดเลือด ลดปริมาณของ fibrinogen และลดความหนืดของเลือด

ฤทธิ์ต้านการเสื่อมของไต น้ำต้มโกฐเชียงมีฤทธิ์ต้านการเสื่อมของไตหนูขาว

ฤทธิ์ลดความกังวล น้ำมันหอมระเหยมีฤทธิ์ลดความกังวลในหนูถีบจักรได้เช่นเดียวกับยา diazepam

ฤทธิ์กระตุ้นระบบภูมิคุ้มกัน สารสกัดโกฐเชียงมีฤทธิ์กระตุ้นภูมิคุ้มกันแบบไม่เฉพาะเจาะจงในหลอดทดลอง สาร polysaccharides มีฤทธิ์กระตุ้นระบบภูมิคุ้มกัน กระตุ้นการสร้างเม็ดเลือดขาว และการหลั่งสาร IFN-gamma

การศึกษาทางคลินิก ภาวะขาดประจำเดือนและปวดประจำเดือน การทดลองแบบ Randomized controlled trial พบว่าผู้ป่วยหญิงที่มีภาวะขาดประจำเดือนและปวดประจำเดือน เมื่อรับประทานสารสกัดของเหลว 5 มิลลิลิตร วันละ 3 เวลา ก่อนอาหาร เป็นเวลา 1 สัปดาห์ ก่อนมีประจำเดือน ทำให้อาการปวดประจำเดือนลดลง และเพิ่มการไหลของประจำเดือน ไม่ทำให้แท้งในหญิงมีครรภ์ และการให้สาร ligustilide dimer เป็นเวลา 3-7 วัน จะลดอาการปวดประจำเดือน

ปฏิกิริยาระหว่างยา โกฐเชียงมีผลเสริมฤทธิ์กับยา warfarin ทำให้ระยะเวลาการแข็งตัวของเกล็ดเลือดเพิ่มขึ้น ทำให้เลือดหยุดไหลช้าลง ฉะนั้นในระหว่างการผ่าตัดควรระวังการใช้โกฐเชียง เพราะจะทำให้เลือดแข็งตัวได้ช้า

อาการไม่พึงประสงค์ การรับประทานโกฐเชียง มีผลข้างเคียงน้อย แต่คนที่มีความไว จะมีอาการปวดศีรษะ ได้บ้าง

บรรณานุกรม

https://www.dnp.go.th/botany/mplant/index.html

http://www.worldfloraonline.org/

คณะอนุกรรมการจัดทำตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย ในคณะกรรมการคุ้มครองและส่งเสริมภูมิปัญญาการแพทย์แผนไทย. ตำราอ้างอิงยาสมุนไพรไทย เล่ม 1. กรุงเทพมหานคร: บริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง จำกัด (มหาชน), 2551.

นพมาศ สุนทรเจริญนนท์ นงลักษณ์ เรืองวิเศษ. คุณภาพเครื่องยาไทย จากงานวิจัยสู่การพัฒนาอย่างยั่งยืน. กรุงเทพมหานคร: บริษัท คอนเซ็พท์ เมดิคัส จำกัด, 2551.